

การตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทยในนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ดลดาว ปุณณานนท์*

บทคัดย่อ

การวิจัยประยุกต์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทยในนักศึกษาด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 407 คน (ชาย 127 คน หญิง 280 คน) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน อายุเฉลี่ย 19.91+1.40 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ มาตรวัดความสำนึกขอบคุณ ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและปรับข้อคำถาม จำนวน 27 ข้อ ให้มีความสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย เก็บข้อมูลโดยนักศึกษาตอบมาตรวัดเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้โปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่ามีค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน อยู่ระหว่าง .60 - .1 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20 - .51 ค่าความเที่ยงขององค์ประกอบย่อยและทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .72 .77 .84 และ .89 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองพบว่า โมเดลการวัดของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 562.81$, $df = 301$, $\chi^2/df = 1.87$, $GFI = 0.91$, $AGFI = 0.88$, $CFI = 0.96$, $RMR = 0.04$, $RMSEA = 0.04$) โดยมี 3 องค์ประกอบ คือ ความซาบซึ้งต่อบุคคล ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว และความซาบซึ้งแห่งตน มาตรวัดความสำนึกขอบคุณเป็นมาตรวัดที่มีความน่าเชื่อถือในการใช้ในนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ของไทยได้

คำสำคัญ: การตรวจสอบคุณภาพมาตรวัด ความสำนึกขอบคุณ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

*ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: doldao.p@gmail.com

Validation of the Thai version of gratitude scale for students in Faculty of Education with second-order confirmatory factor analysis

Doldao Purananon*

Abstract

The aim of this research was aimed to validate the Thai version of gratitude scale (T-GS) in students with second order confirmation factor analysis. Participants were 407 students in Faculty of Education (male 127, female 280) were selected by using multi-stage random sampling technique. Their mean age was 19.91+1.40 years. Instrument was the T-GS (27 items) that adjusted to fit with Thai contexts. Data were analyzed by using descriptive statistics and Pearson's product moment correlation. The second order confirmatory factor analysis (CFA) was employed to test the fitness of T-GS to the empirical data. The SPSS and LISREL computerized program were used in the analyzed process.

The T-GS test by five experts had item objective congruence between .60 - 1.00, item discrimination between .20 - .51 and reliability were .72, .77, .84 and .89 for subscales and total, respectively. Findings revealed that the 27 items of T-GS model with 3 factors (Appreciation of other, Simple appreciation, and Sense of abundance) was fit with the empirical data ($\chi^2 = 562.81$, $df = 301$, $\chi^2/df = 1.87$, $GFI = 0.91$, $AGFI = 0.88$,

* Department of and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University, E-mail: doldao.p@gmail.com

CFI = 0.96, RMR = 0.045, RMSEA = 0.046). The finding suggested that T-GS is a reliable measure to be used in Thai students in Faculty of Education.

Keywords: Scale validation, Gratitude, Second order confirmatory factor analysis

บทนำ

ความสำนึกขอบคุณเป็นสำนึกทางศีลธรรมของบุคคล เมื่อเขารับรู้ว่ามีผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือทำสิ่งที่เป็นคุณความดีให้แก่ตน แสดงออกด้วยความรู้สึกลึกซึ้งใจ การเห็นคุณค่าของตนเอง คนรอบข้าง และสรรพสิ่งรอบตัว¹⁻² บุคคลที่มีความสำนึกขอบคุณจะมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสังคม (Prosocial) มีพฤติกรรมมุ่งตอบแทนต่อสิ่งดี ๆ ที่ผู้อื่นทำให้แก่ตน ตอบแทนผู้คน หรือสรรพสิ่งที่มีบุญคุณแก่ตน มีการกระทำคุณความดีหรือประโยชน์ต่อผู้อื่นทั้งในปัจจุบันและอนาคต³ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับคุณงามความดี การมีศีลธรรมที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดี⁴ ความสำนึกขอบคุณนั้นเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความรู้สึกผิด ความละอาย ความโกรธ และความเกลียด⁵⁻⁶ งานวิจัยที่ผ่านมาระบุว่า บุคคลผู้ที่มีความสำนึกขอบคุณสูงจะมีความรู้สึกที่ดีต่อโลก และชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเอื้อเฟื้อต่อสังคม มีความรู้สึกทางลบ เช่น ความวิตกกังวลสูงและความรู้สึกหดหู่ซึมเศร้าต่ำ⁷⁻¹¹ ดังนั้นความรู้สึกสำนึกขอบคุณจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่ถือเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสร้างงานของประเทศ

ด้านการประเมินความสำนึกขอบคุณของนักศึกษานั้น ในต่างประเทศ Watkins et al.¹¹ ได้พัฒนามาตรวัดความความสำนึกขอบคุณ สำหรับใช้ในนักศึกษาปริญญาตรีชาวอเมริกัน โดยมาตรวัดต้นฉบับ มีจำนวน 44 ข้อคำถาม เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย กล่าวคือ (1) ความซาบซึ้งต่อบุคคล (Appreciation of other) เป็นความสำนึกขอบคุณที่มีต่อบุคคลอื่น จำนวน 11 ข้อคำถาม (2) ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว (Simple appreciation) เป็นความสำนึกขอบคุณต่อสรรพสิ่งรอบตัวต่าง ๆ จำนวน 14 ข้อคำถาม และ (3) ความซาบซึ้งแห่งตน (Sense of abundance) เป็นความสำนึกขอบคุณต่อตนเอง จำนวน 19 ข้อคำถาม มาตรวัดนี้มีค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งฉบับเท่ากับ .92 สำหรับในบริบทสังคมไทยได้มีการนำมาตรวัดความสำนึกขอบคุณต้นฉบับมาใช้ในการศึกษาวิจัย เช่น การวิจัยของ ณีภูวนิช เจริญวรชัย¹ อย่างไรก็ตาม การศึกษา

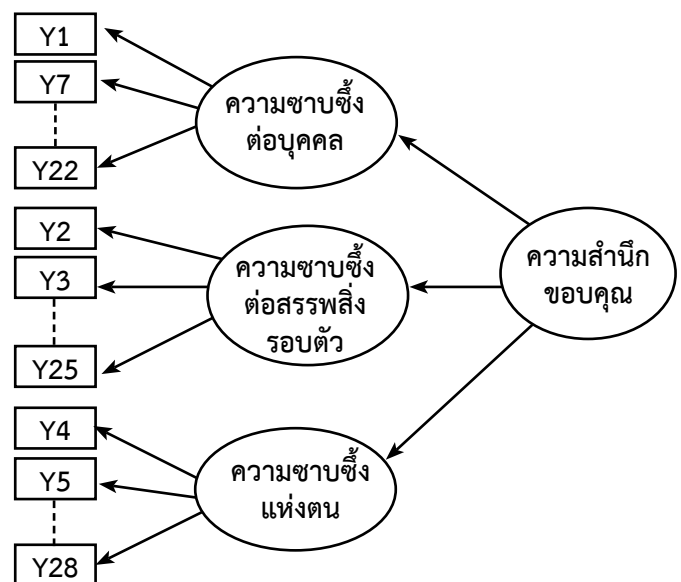
วิจัยที่ผ่านมายังไม่มี การตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดนี้ฉบับภาษาไทยด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ จากมูลเหตุความสำคัญของคุณลักษณะความสำนึกขอบคุณที่มีความจำเป็นมากสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ยังคงขาดเครื่องมือประเมินที่ไม่ได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างในการวัด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณในนักศึกษาปริญญาตรีด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบโครงสร้างองค์ประกอบเชิงทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ในตัวอย่างนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งการวิเคราะห์แบบนี้เหมาะสำหรับการทดสอบมาตรวัดที่มีทฤษฎีรองรับเช่นเดียวกับการศึกษานี้ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือสำหรับประเมินความสำนึกขอบคุณเพื่อใช้ในการพัฒนาความสำนึกขอบคุณ ซึ่งเป็นความรู้สึกเชิงบวกมาส่งเสริมสุขภาพจิตนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลเชิงโครงสร้างความสำนึกขอบคุณจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และมาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทย จำนวน 28 ข้อ ที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดความสำนึกขอบคุณ ฉบับภาษาไทย จำนวน 38 ข้อ ที่พัฒนาโดย ฌ็องนีซ เจริญวรชัย¹ มาจากแนวคิดและมาตรวัด The Gratitude Resentment and Appreciation Test (GRAT) ของ Watkins et al.¹¹ มาตรวัดนี้มีการตอบแบบ Likert Scale ให้ค่าคะแนน 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด-มากที่สุด มีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ ความซาบซึ้งต่อบุคคล ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว และความซาบซึ้งแห่งตน ผลการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทย 28 ข้อ พบว่า (1) มาตรวัดมีความตรงตามเนื้อหา ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 (2) การตรวจสอบความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Conbrach's alpha coefficient) ทั้งฉบับ เท่ากับ .86 และรายด้าน อยู่ระหว่าง .70 ถึง .81

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 1,506 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 450 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตามหลักของการวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรล โดย Schumacher และ Lomax¹² ที่เสนอให้ใช้ตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการวิจัย 1 ตัวแปร และ Hair et al.¹³ เสนอว่าตัวอย่างที่เหมาะสมควรเป็น 400 คน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหาย จึงเพิ่มตัวอย่างเป็น 450 คน คัดเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้มาตรวัดของ ฌ็องนีซ เจริญวรชัย¹ ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา และได้ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการขออนุญาตเก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับอาจารย์ประจำรายวิชาในแต่ละชั้นปี เมื่อได้รับอนุญาต ผู้วิจัยเข้าพบนักศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถาม สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่สมัครใจ จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำนึกขอบคุณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL 8.72 ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ด้วยวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล ด้วยวิธีโลคัลลิฮูดสูงสุด (Maximum likelihood) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 2.00 ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมสมพอดี (GFI) ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมสมพอดีเปรียบเทียบ (CFI) มีค่ามากกว่า .90 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าต่ำกว่า .05 ระดับนัยสำคัญของการทดสอบในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดไว้ที่ .05¹³⁻¹⁵

ผลการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนจำนวน 407 คน คิดเป็นอัตราการตอบร้อยละ 90.44 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง ร้อยละ 68.80 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ พบว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 ด้านมีสหสัมพันธ์กันทางบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าตั้งแต่ .10 ถึง .64 ผลการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's test of sphericity มีค่าเท่ากับ 3546.54, df = 378 (p < .001) ดังตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy มีค่าเท่ากับ .852 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรในโมเดลมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะสมจะนำไปใช้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้จากมาตรวัดองค์ประกอบความสำนึกขอบคุณของนักศึกษาปริญญาตรี (n = 407)

องค์ประกอบ	1	2	3
1. ความซาบซึ้งต่อบุคคล	.13** - .42**		
2. ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว	.10** - .33**	.12** - .49**	
3. ความซาบซึ้งแห่งตน	.10** - .32**	.10** - .25**	.10** - .64**

Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy = .852 Bartlett's test of sphericity approx. Chi-square = 3546.535
df = 378, **p < .001

การตรวจสอบความตรงของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ โดยด้านความซาบซึ้งต่อบุคคลมีข้อคำถาม 8 ข้อ ด้านความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัวมีข้อคำถาม 9 ข้อ และด้านความซาบซึ้งแห่งตนมีข้อคำถาม 10 ข้อ ดังนั้นโครงสร้างขององค์ประกอบของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณจำนวน 27 ข้อนี้ สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างของทฤษฎี และมีความตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์ดี รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ 2-5 และภาพที่ 2

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่สอง พบว่าโมเดลความสำนึกขอบคุณทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความซาบซึ้งต่อบุคคล ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว และความซาบซึ้งแห่งตน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรวัดความสำนึกขอบคุณนักศึกษาปริญญาตรี : องค์ประกอบที่ 1 (n = 407)

องค์ประกอบ	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 1 ความซาบซึ้งต่อบุคคล				
1. ฉันมีวันนี้ได้ เพราะฉันได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายคน	.23	.039	5.90*	.11
2. ตลอดชีวิตที่ผ่านมาฉันมีบุคคลมากมายที่มอบวิชาความรู้ที่มีค่าให้ฉัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ฉันประสบความสำเร็จ	.24	.029	8.04*	.19
3. คราใดที่ฉันรู้สึกมีความสุขต่อสิ่งใดๆ คือความรู้สึกขอบคุณต่อสิ่งๆ เหล่านั้น	.28	.034	8.23*	.20
4. ฉันรู้สึกขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ที่ได้เลี้ยงดูฉัน	.17	.020	8.50*	.23
5. บางครั้งฉันคิดว่า “ฉันช่างโชคดีเพียงใดที่ได้เกิดมาในครอบครัวและสังคมนี้”	.36	.032	11.19*	.34
6. วันที่ฉันรู้สึกดีในรอบปี คือ วันสำคัญของบุคคลสำคัญในชีวิตนี้	.35	.039	8.92*	.23
7. ฉันรู้สึกซาบซึ้งมาก สำหรับสิ่งต่างๆ ที่คนอื่นได้ทำกับตัวฉัน	.36	.034	10.79*	.34
8. ฉันรู้สึกขอบคุณเพื่อนและครอบครัวของฉันมาก	.39	.029	13.24*	.46

$\chi^2 = 29.57$, df = 18, p = .04180, χ^2/df 1.64, GFI = .98, CFI = .98, RMSEA = .040, *p < .05

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรวัดความสำนึกขอบคุณนักศึกษาปริญญาตรี : องค์ประกอบที่ 2 (n = 407)

องค์ประกอบ	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 2 ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว				
1. ฉันมักคิดอยู่บ่อยๆ ว่า “การมีชีวิตอยู่ถือเป็นสิ่งล้ำค่ายิ่ง”	.24	.038	6.35*	.14
2. บ่อยครั้งที่ฉันชื่นชมไปกับความงามของธรรมชาติรอบๆ ตัว	.35	.036	9.73*	.26

องค์ประกอบ	b	SE	t	R ²
3. บางครั้งฉันรู้สึกขบขี้กับท่วงทำนองของบทเพลงที่ไพเราะ	.26	.035	7.38*	.14
4. ฉันคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องชื่นชมกับความงามรอบตัวในขณะนั้น หรือช่วงเวลานั้นบ้าง	.40	.043	9.15*	.30
5. ถึงฤดูกาลจะเปลี่ยนแปลงฉันก็มีความสุขกับทุกฤดู	.40	.050	7.97*	.23
6. ฉันคิดว่าสิ่งสำคัญที่จะหยุดชั่วขณะเพื่อขอบคุณสิ่งดีๆ ที่ฉันมีอยู่	.51	.046	10.94*	.43
7. ชีวิตที่เรียบง่าย คือ ชีวิตที่มีความสุขที่สุด	.30	.036	8.48*	.18
8. ฉันชื่นชมความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้	.57	.044	12.94*	.78
9. ฉันคิดว่ามันเป็นสิ่งสำคัญในการขอบคุณที่เรายังมีชีวิตอยู่จนถึงทุกวันนี้	.28	.031	9.08*	.22

$\chi^2 = 25.07$, $df = 16$, $p = .06868$, $\chi^2/df = 1.57$, $GFI = .99$ $CFI = .99$ $RMSEA = .037$, $*p < .05$

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานวัดความสำนึกขอบคุณนักศึกษาปริญญาตรี : องค์ประกอบที่ 3 (n = 407)

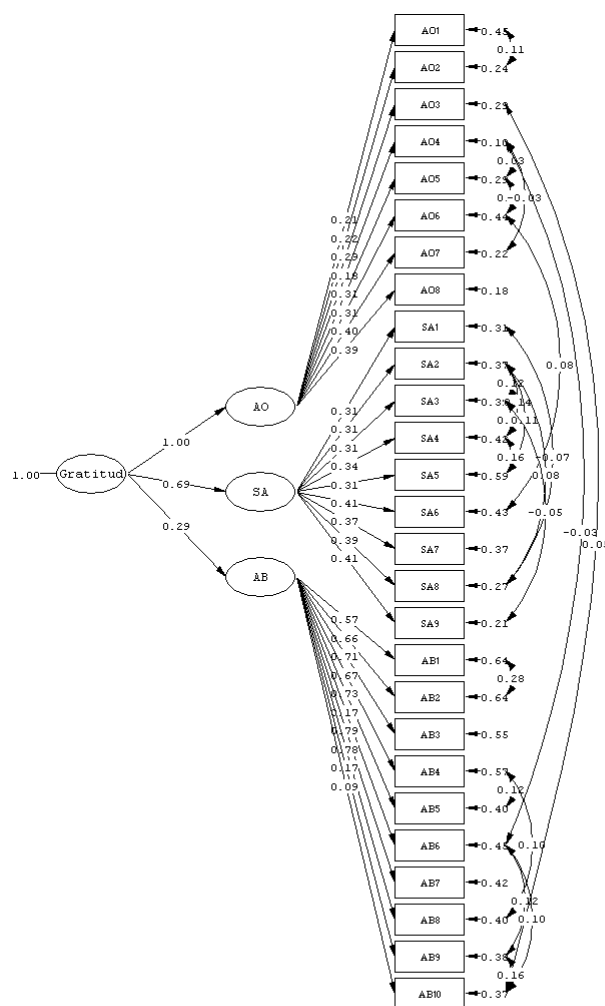
องค์ประกอบ	b	SE	t	R ²
องค์ประกอบที่ 3 ความซาบซึ้งแห่งตน				
1. ฉันคิดว่าที่ผ่านมาชีวิตฉันไม่ได้รับความยุติธรรม	.57	.048	11.91*	.34
2. ดูเหมือนว่าคนอื่นๆ ต่างก็ได้รับสิ่งดีๆ ในชีวิตมากกว่าฉัน	.66	.049	13.39*	.40
3. ดูเหมือนว่ามีคนที่คอยขัดขวางความก้าวหน้าของฉันอยู่บ่อยๆ	.70	.047	14.81*	.47
4. ชีวิตของฉันประสบกับสิ่งเลวร้ายมากมายเกินไป	.67	.049	13.67*	.44
5. จากประสบการณ์ชีวิต ฉันรู้สึกว่าฉันทำอะไรให้โลกตั้งหลายอย่าง แต่ฉันกลับไม่ได้สิ่งตอบแทนกลับมา	.74	.043	17.09*	.58
6. ฉันเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของฉัน ช่างสนุกสนานและมีคุณค่ากับฉันมาก	.16	.036	4.36*	.05
7. ฉันคิดว่า แม้ว่าฉันจะมีศีลธรรมสูงส่งแค่ไหนก็ตาม แต่ทั้งชีวิตฉัน ก็จะไม่เคยรับรางวัลใดๆ ตอบแทน	.79	.045	17.39*	.60
8. ฉันรู้สึกว่าโชคชะตาไม่เข้าข้างฉันอย่างยิ่ง	.78	.045	17.52*	.60
9. ฉันรู้สึกภูมิใจกับการได้รับการศึกษาของฉัน	.16	.034	4.83*	.06
10. หลังจากที่ได้ฉันบรรลุเป้าหมายในเรื่องต่างๆ ฉันมักขอบคุณเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของเป้าหมาย	.08	.033	2.38*	-.02

$\chi^2 = 43.06$, $df = 29$, $p = .04498$, $\chi^2/df = 1.48$, $GFI = .98$ $CFI = .99$ $RMSEA = .035$, $*p < .05$

ตารางที่ 5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ ค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ

องค์ประกอบของความสำนึกขอบคุณ	b	SE	t	R ²
ความซาบซึ้งต่อบุคคล	1.00	.18	5.49*	1.00
ความซาบซึ้งต่อสรรพสิ่งรอบตัว	.69	.09	7.71*	.48
ความซาบซึ้งแห่งตน	.29	.06	4.61*	.08

$\chi^2 = 562.81$, $df = 301$, $p = 0.0000$, χ^2/df 1.86, $GFI = .91$ $CFI = .96$ $RMSEA = .046$, $*p < .05$

Chi-Square=562.81, df=301, P-value=0.00000, RMSEA=0.046

ภาพที่ 2 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองหลังปรับโมเดลมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ

อภิปรายผล

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณ พบว่าโครงสร้างขององค์ประกอบของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณจำนวน 27 ข้อ นั้น สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างของทฤษฎีที่พัฒนาโดย Watkins et al.¹¹ และมีความตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะของความสำนึกขอบคุณ เป็นความสามารถในการเข้าใจและความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นสากลดังที่ Froh, Yurkewicz and Kashdan⁴ นำเสนอว่า ความสำนึกขอบคุณเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจถึงมุมมองของคนเหล่านั้น เป็นความรู้สึแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา และให้ความสนใจต่อความกังวลใจของคน และความรู้สึกร่วมจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นๆ ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับที่นักวิชาการในสังคมไทย เช่น อุบล เลี้ยววาริณ⁷ พบว่า นักศึกษาไทยที่ได้บันทึกเกี่ยวกับความสำนึกขอบคุณว่าตนได้เรียนรู้เรื่องการเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ใกล้ตัว เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ในโลก เห็นคุณค่าของบุคคล ของสังคม เกิดความระลึกรู้ ความซาบซึ้ง เห็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง จะเกิดความเข้าใจผู้อื่นและสังคมมากขึ้น มองโลกในแง่ดีขึ้น ทำให้เริ่มใส่ใจในตนเอง คนรอบข้าง เรียนรู้บุญคุณของพ่อแม่และสังคม

เป็นที่น่าสังเกตว่าความซาบซึ้งต่อบุคคลมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโดยธรรมชาติของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ผู้ซึ่งจะจบเป็น “ครู” ในอนาคตและการเป็น “ครูที่ดี” จะถูกปลูกฝังให้มีคุณธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้เป็นความรู้สึกของการเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น เห็นอกเห็นใจ เป็นจิตสำนึกของความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำ การตอบแทนจากการที่ตนได้รับสิ่งดีๆ จากผู้อื่น จากสังคมชุมชน จากประเทศชาติ หรือจากโลกและสิ่งแวดล้อมทั้งปวง⁷ ดังนั้นการจะนำแบบวัดนี้ไปใช้อาจต้องคำนึงถึงอิทธิพลต่อความซาบซึ้งแห่งตน ซึ่งผู้คนในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีบริบทและคุณลักษณะที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตามนักวิจัยอาจจะต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมว่าในการนำแบบวัดนี้ไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ นั้นยังคงให้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาในครั้งนี้หรือไม่ การศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรอื่น และศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาโมเดลที่ดีที่สุดในบริบทของนักศึกษาในสังคมไทย

ส่วนความเที่ยงมาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทย จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .89 เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรวัดของต้นฉบับ

ที่พัฒนาโดย Watkins et al.¹¹ ที่มีข้อคำถาม 44 ข้อ พบว่ามีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .92 แสดงให้เห็นว่าค่าความเที่ยงของมาตรวัดความสำนึกขอบคุณสำหรับนักศึกษาที่พัฒนานี้ มีความเที่ยงที่ใกล้เคียงกับมาตรวัดต้นฉบับซึ่งมีจำนวนข้อมากกว่า เป็นแบบวัดที่มีความคงเส้นคงวาหรือความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีความเที่ยงตั้งแต่ .80 ขึ้นไป¹⁶

สรุป

มาตรวัดความสำนึกขอบคุณฉบับภาษาไทยฉบับนี้มีความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงในการวัดเหมาะสมที่จะใช้ในการวัดประเมินคุณลักษณะความสำนึกขอบคุณ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยหรือการนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยา มาเสริมสร้างพัฒนาความสำนึกขอบคุณให้เกิดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลของการศึกษาช่วยให้ได้แนวคิดมาพัฒนาระดับความสำนึกขอบคุณให้นักเรียนนักศึกษา ก่อให้เกิดการเข้าใจตนเองและบุคคลรอบตัว นำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ประเมินความสำนึกขอบคุณของนักเรียนนักศึกษาในรูปแบบดังกล่าว เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการฝึกฝนตนเองเกี่ยวกับความสำนึกขอบคุณ

2. ควรพัฒนาให้เครื่องมือมีคุณภาพมากขึ้น เช่น การรวบรวมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ด้วยวิธีการอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและนอกองค์กรภายนอกสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกขอบคุณที่ประเมินโดยมาตรวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับแบบวัดอื่นที่เป็นมาตรฐานเพื่อทดสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ หัวหน้าภาควิชา และจิตวิทยาประยุกต์ คณาจารย์ประจำรายวิชาระดับปริญญาตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์ ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์ อาจารย์ ณัฐนิช เจริญวรชัย และนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. Charoenworachai N. The effects of person-centered group counseling on gratitude of undergraduate students [Thesis]. Chonburi: Burapha University; 2015. (in Thai).
2. Watkins PC. Gratitude and the good life: Toward a psychology of appreciation. Dordrecht, Netherlands: Springer; 2014.
3. Emmons RA, McCullough ME, Tsang JA. The assessment of gratitude. In: Lopez SJ, Snyder CR, editors. Positive psychological assessment: A handbook of models and measures. Washington, DC: American Psychological Association; 2003. p.327-41.
4. Froh JJ, Yurkewicz C, Kashdan TB. Gratitude and subjective well-being in early adolescence: Examining gender differences. *J Adolesc.* 2009;32: 633-50.
5. Lazarus RS, Lazarus BN. Passion and reason: Making sense of our emotion. New York: Oxford University Press; 1994.
6. McCullough ME, Kilpatrick SD, Emmons RA, Larson DB. Is gratitude a moral affect? *Psycho Bull.* 2001;127:249-66.
7. Leawarin U. Research and development of the gratitude training module enhancing the gratitude, responsibility and learning outcomes of the Suan Sunandha Rajabhat University students. *Research and Development Journal.* 2012;4:4-16. (in Thai).
8. Dickerhoof RM. Expressing optimism and gratitude: A longitudinal investigation of cognitive strategies to increase well-being [Dissertation]. Riverside CA: University of California, Riverside; 2007.
9. Gurel KO. Effects of gratitude on subjective well-being, self-construal, and memory [Dissertation]. Washington, DC: American University; 2007.
10. McCullough ME, Emmons RA, Tsang JA. The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *J Pers Soc Psychol.* 2002;82:112-27.
11. Watkins PC, Woodward K, Stone T, Kolts R. Gratitude and happiness: Development of a measure of gratitude, and relationships with subjective well-being. *Soc Behav Pers.* 2003;31:431-52.
12. Schumacher RE, Lomax RG. A beginner's guide to SEM. Manwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; 1996.
13. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE. Multivariate data analysis: A global perspective. 7th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall; 2010.
14. Bentler PM, Chou CP. Practical issues in structural modeling. *Sociol Methods Res.* 1987;16:78-117.
15. Howell DC. Statistical methods for psychology. 6th ed. Belmont, CA: Thomson Wadsworth; 2007.
16. Nunnally JC, Bernstein LH. Psychometric theory. 3rd ed. New York: McGraw-Hill; 1994.